

A scenic landscape at dusk or dawn. The sky is filled with dark, heavy clouds, with a bright light source (the sun) breaking through near the horizon, casting a soft glow. In the foreground, the dark silhouette of a tree is visible on the left. The middle ground is dominated by a large, calm body of water that reflects the light from the sky. In the background, a range of mountains stretches across the horizon, their peaks softened by the distance and the atmospheric conditions. The overall mood is serene and atmospheric.

Lyckoresan

Lyckoresan

(Hösten '98, 13 avsnitt.)

del 1.

Det var inte med någon liten spänning jag såg fram emot ankomsten till Hamburg. Jag visste nämligen inte vad jag skulle tro. Hon hade sagt att hon skulle komma, men jag kunde inte tro på det. Man hade ju sina erfarenheter av kvinnors svikna löften. Redan mitt livs allra första träff med en dam blev ett fiasko emedan hon aldrig kom, emedan hon "inte visste varför hon inte hade kommit ihåg det".

Men Laila kom. Hon mötte mig vid spåret, som hon noggrant hade tagit reda på i förväg. Det var ett sällsamt lyckligt möte under de mest oromantiska tänkbara förhållanden. Hon var på väg från England och skulle ta Finnjettfärjan till Finland, och jag kom från Köpenhamn och skulle till Wien. Genom att hon hade kontakter i Hamburg kunde hon stanna till där och möta mig - om dock endast för någon timme. Mitt tåg till Budapest skulle ju gå halv nio.

Hamburg Hauptbahnhof är väl den sämsta mötesplatsen i Europa för en man och en kvinna, och inte heller finns där några inspirerande miljöer att söka sig avsides i. Det bästa som fanns att få var den hemska pizzabaren på det andra våningsplanet, där man åtminstone kunde få sig en tallrik spaghetti. Laila tog bara en kopp kaffe.

Vi hade så mycket att tala om. Därför blev det väldigt litet sagt till en början. Men så småningom kom vi i gång. Hon ville naturligtvis höra alla nyheter på en gång: alla mina senaste kontakter med Johannes, allt om mitt arbete i Göteborg, förlaget, tidningen, musiken och givetvis allt om den stora Shakespearedebatten.

I princip har hon också omfattat Marlowe-teorin, men för henne fattas det ännu många pusselbitar. I princip är hon, John Bede och jag överens om nu att beteckna Marlowe som den mest troliga kandidaten till Shakespeares författarskap, lord Stanley i andra hand och Shakespeare själv först i tredje. För mig fattas det i princip inga pusselbitar, fastän jag har en del invändningar mot Calvin Hoffman och ännu inte har kommit över David R. Williams' bok, fastän jag beställt den för 100 dagar sedan genom mitt Universitetsbibliotek. John Bede struntar i om det fattas pusselbitar. För honom är helhetsbilden klar, och det räcker.

Mera svävande på målet var jag beträffande Johannes. Jag siktade på att återvända till Himalaya i november och hoppades få träffa honom där och då, men egentligen var ingenting säkert. Han var mycket involverad med muslimerna i norr, hade varit över i Tadzjikistan och gjort allt vad han kunnat för att underblåsa det muslimska motståndet i Öst-Turkestan mot kineserna. Men han var inte optimistisk.

"Allt är amerikanernas fel," hade han meddelat senast. "Om Nixon inte förrått tibetanerna och börjat slicka kineserna i arslet, utan om amerikanerna i stället konsekvent backat Taiwan och fortsatt hjälpa Kham-guerillan mot kommunist-Kina, så hade Kina idag inte längre haft något kommunistparti, och Tibet hade kunnat vara självständigt. Men det är som Wei Jisheng säger: Det är bara för att amerikanerna hjälper och ger pengar åt kommunisterna som dessa fortfarande kan behärska sitt kinesiska kommunistimperium, men denna kontroll glider mer och mer ur deras händer på grund av andra omständigheter. Det stora hoppet nu är fackföreningsrörelsen."

Givetvis hade det genom hans engagemang i Kashmir-Turkestan inte blivit några nya bidrag på länge till vårt triangelnovellprojekt, och ej heller hade han ännu meddelat något om han alls kunde träffa mig i november.

Då tog hon mina händer i sina på bordet och sade: "Oberoende av honom, så skriver vi novellen."

Det bör nämnas att det aldrig har varit något förhållande mellan oss. Laila är ingen skönhet, och hon vill själv aldrig mer ha något förhållande med någon. Desto mera överraskande och intrycksmättat var hennes plötsliga och öppen hjärtliga intimitet.

Hon ville inte tala om sitt eget liv. Det har hon aldrig gjort. Hon lever sitt mycket självständiga och fria liv som egentligen ingen vet någonting om. Men vi har en annan mycket intim svaghet gemensamt: det här med glasögon. "I Finland tänker jag köpa 10 nya reservglasögon," bekände hon. Jag kom långt i lä av henne. Jag hade bara två glasögonpar med mig på min resa, och båda var egentligen undermåliga. Men man kunde ju förlora det ena.

Tiden gick snabbt under våra ganska vidlyftiga samtal. Min spaghetti åts upp, hennes kaffe tog slut, och tiden gick. Till slut måste vi skiljas från varandra och det ruffiga stället. Till slut frågade hon:

"Har du aldrig tid att leka?"

"Nej, jag har aldrig haft tid att leka," svarade jag ärligt.

"Det är viktigt att leka, nästan lika viktigt som att leva. Att leka är att unna sig livet. Den konsten tror jag aldrig du har kunnat, hur många konster du än kan."

Det var hennes avskedsord till mig. De gav mig någonting att tänka på.

del 2.

Efter en mördande natt på det jugoslaviska tåget - överbefolkat, utan värmesystem, svinkallt, och under ständig uppvaktning (alltså uppväckning) av jugoslaviska byråkrater, poliser, myndighetspersoner, tullpoliser, passpoliser, m.m., - kom man fram till ett vänligt leende, optimistiskt och sommarsoligt Bulgarien. Så vackert väder hade man inte sett under hela sommaren i Skandinavien, och än mindre haft det så varmt och skönt. Men det var övergående, försäkrade mig bulgarerna.

Emellertid hade jag turen att komma fram på just den heliga Sofias dag den 17 september, som är en påbjuden helgdag för hela Bulgarien med anledning av bland annat huvudstadens namnsdag, som firades med nationalparader, festmässor hos patriarkerna, konserter och till och med gratisölutskänkning på vissa ställen. Jag hade inte kunnat komma till Bulgarien på en mera gynnsam dag.

Vi bevistade givetvis en konsert på kvällen. Konsertprogrammet var väl komponerat: ett nationellt bulgariskt verk som inledning komponerat av dirigenten själv, Wieniawskis underbara polonäs i D-dur för soloviolin och orkester med den firade inhemska violinisten Mincho Minchev som idealisk solist, en rysk dans av Tjajkovskij, bedårande som alltid, Ravels Bolero i fruktansvärt effektiv tolkning, och till sist Beethovens Ödessymfoni. Till denna räckte dock dirigentens krafter inte riktigt till. Han väntade i tio minuter med att komma ut och sätta i gång, och i sista satsen kom olika partier i orkestern till och med i otakt med varandra. Vad som lyckades bäst var Ravels Bolero.

Ravel kunde aldrig själv nog förvåna sig över den enorma popularitet som detta egentligen ytterst primitiva stycke åtnjöt. Det hela är bara en enkel och entonig improvisation som upprepas i det oändliga utan ens en anstrykning till någon variation. Effektfullheten i verket ligger i dess orkestrering, som onekligen är genialisk i sitt raffinerade sätt att torna upp och överbelasta och överspanna den enformiga melodislingan intill outhärdlighet. Inte bara bygger Ravel ständigt på stycket nya stämmor i ett oavbrutet crescendo utan slut, utan han fördubblar dem dessutom, lägger på terser och kvinter och gör ett oupphörligt crescendo under tjugo

minuter praktiskt möjligt och oundvikligt i en effekt av upptornande obönhörlighet utan like. Och så till slut, när han äntligen börjar göra något åt temat och variera det, så tar visan slut, just när den började bli intressant och äntligen började påvisa utvecklingsmöjligheter.

Problemen i min värdfamilj var annars de samma som i våras. Ingenting hade förändrats. Diana höll ihop och skötte ensam hela hemmet med sin syster och dennas son boende hos sig utom två egna barn och Jevgenij, som egentligen var den som försörjde allesammans. Med honom hade jag det största utbytet och de mest givande samtalen. Vi pratade mycket om den ryska krisen, som han menade att var helt artificiell och hade skapats bara för att några skulle kunna tjäna mera pengar. Jag var inte så säker på den saken. Däremot var vi helt överens om att Bulgariens liksom Rysslands och Turkiets väg var in i EU. Han betecknade EU:s utveckling som mera viktig än Natos, ty Nato skulle vålla problem och svårigheter i Ryssland och med Ryssland, men aldrig EU. Jag höll med honom om detta.

del 3 : *Fest i Bulgarien.*

Ludmilas problem var värre. Hon ligger i skilsmässa men kan inte bestämma sig för att ta ut skilsmässa. Hon har just läst en bok där det heter att en skilsmässa tar minst två år att komma över. Således ämnar hon inte göra någonting på två år, ty boken säger ju att det ändå inte hjälper att göra någonting när man ligger i skilsmässa. Och under tiden är det hennes syster Dianas plikt att ta hand om henne och tycka synd om henne.

Jag tycker om Ludmila, men jag måste medge att under för handen varande omständigheter löper hon risken att utveckla en dubbelnatur, en andra personlighet i motsats till hennes riktiga, så kallad schizofreni, ej helt ovanlig bland folk som sörjer och grubblar för mycket. Hon har visat alla tydliga föresatser för att kunna genomföra denna process, där den viktigaste är det totala avståndstagandet från sitt eget liv och ansvar. Och det hjälper inte att bara tycka synd om henne. Hon måste fatta, att lättja inte är någon ursäkt för något. Man måste ruska om henne ordentligt, få henne att vakna upp ur sin passivitet och få henne ut ur sig själv. Det kommer an på Diana att göra detta, och Diana gör det tyvärr mest genom att gräla på henne och skälla ut henne. Risken är att detta bara förvärrar Ludmilas problem. När en syster behöver hjälp är i regel den sista hon borde söka hjälp hos sin syster, då hon ofta är den sista hon kan få hjälp av. Det bästa botemedlet vore en ny man, men man är som minst aktiv och attraktiv åt det hållet när man sörjer över en skilsmässa.

Ett lysande tillfälle att rycka upp Ludmila kom emellertid vid en fest hos Valeria, en väninna till dem båda. Denna bulgariska fest var mycket anspråkslös men mycket hjärtlig. Det bjöds på bara kall mat, mest potatissallad med kallskuret, men även obegränsade mängder vodka och den bulgariska välsmakande konjaken "Rakía" (40%), som smakar bättre än någon vanlig konjak. Vi var bara tio gäster, men ganska snart bröt stämningen alla fördämningar, och två lärare bröt ut i en orgie av sånger till gitarr-ackompagnemang, mest gamla patetiska 60-tals-schlagers typ Strolling Bones och Beatles. Båda lärarna var redan flintskalliga över mer än bara tonsuren, men den andra var anmärkningsvärt musikalisk och kunnig i den spanska musiken. Det var ett nöje att höra på honom. Medan låtarna blev allt vildare bröt alla damerna ut i fullständigt lösryckt dans medan ingen av männen ville ställa upp på detta. Så småningom började damerna då bjuda upp männen med övertalnings-metoder som gjorde det omöjligt att säga nej.

Det märkvärdigaste var att födelsedagsbarnet, som var mest plakat av alla och dansade vildast av alla, inte en enda gång slog sönder något, ramlade, snubblade över något bord eller ens slog sig. Hon var bara 1,50 lång och hade en teknik att

dansa med händerna högt upp i vädret, vilket tydligen tjänstgjorde som ett slags balansmekanism. Men när hon dansade med en kavaljer hängde hon sig som en säck på honom, och den säcken var tung. Då blev även ekipaget svårare att manövrera, och då var olyckan snubblande nära. Mer än en gång hotade mer än ett par att lägga sig raklånga över bordet och rensopa det från alla fulla och halvfulla glas, pokaler, tallrikar, skålar med mera.

Höjdpunkten nåddes efter jag vet inte hur många tömda Rakíaf flaskor, när vi plötsligt alla började se kackerlackor på väggarna och en tämligen dåligt organiserad jakt på kackerlackor tog sin början. Dessa kackerlackor var faktiskt verkliga, de kom inte bara från Rakíaf flaskorna, och det var anmärkningsvärt att de hade tagit sig upp hit till den femte våningen. Visserligen var ju hyreshuset tämligen ruffigt och svampigt, porttelefonen hängde i en lös tråd och hotade fastna i fingrarna och följa med ut när man använde den, hissen var av bulgarisk standard och utan nödutgång om den skulle fastna eller störta ner, vilket alla bulgariska hissar vanligen gör esomoftast, men den fungerade, och det var kanske den vägen kackerlackorna hade kommit upp, ty klosetten var utan extra hål och med vattentätt vattenlås. Kackerlackor är emellertid kackerlackor, och de tog alla poäng - inte en enda blev träffad, och endast de jagande mänskorna hotade sluta som våta fläckar, varför kackerlacksjakten ganska snart avtog av naturliga skäl och glömdes bort för väsentligare saker, alltså den allt vildare dansen, musiken och Rakíakonsumtionen.

Det var sådant Ludmila behövde.

En helt annan scen i Bulgarien: Mitt i det viktigaste trafikstråket, mitt i gatan, mitt i gatukorsningen en grupp vanskapta zigenare. De var som direkt hämtade ur Emir Kusturicas film "Zigenarnas tid". En var krympling och hade faktiskt fötterna bakfram. Jag har aldrig sett ett sådant lyte förut. Han gick med fötterna bakåt i stället för framåt. Dessutom var han av halv dvärgväxt, men det hemskaste var att dessa zigenare slogs sinsemellan. De utkämpade ett ursinnigt slagsmål, de var rasande och hysteriska på varandra och skrek med vilda gälla röster i himmelens sky, och det var den mest vanskapte som var den argaste och som vägrade släppa taget om den största, som han bet och slog av alla sina krafter, medan denne den störste skrek högst och vildast av alla. Det var inte bara en uppvisning för att tilldra sig intresse, publik och pengar. Det var fullständigt äkta. Det var ett tvättäkta vilt och ursinnigt slagsmål mellan vanskapta zigenare på blodigaste allvar.

Zigenarna och turkarna är det etniska problemet i Bulgarien. De kan inte bo i hyreshus, ty då gör de upp öppen eld i vardagsrummet, eldar med parketten och odlar potatis i hålen i golvet. Var de än bor övergår kvarteren till slum. Samtidigt har de 50% nativitet medan bulgarerna själva har mindre än en procent. Turkarna har sitt eget politiska parti som med sina 10% i parlamentet har en vågmästarroll i alla regeringar. Bulgarerna har skäl att betrakta dem som femtekolonnare åt Turkiet.

Jag upplevde exempel på dessa turkbulgarer när jag lämnade Bulgarien. De var ingenting annat än smugglare. De gick på i Plovdiv och fyllde hela kupén med bagage, som de skulle föra till Turkiet. De var mycket väl försedda med pengar. Det var en turk med två hustrur. Kabinen var för icke rökare, men de rökte alla tre. Till slut blev jag så arg på deras ansvarslösa oförskämdhet, att när den fräckaste hustrun tände sin -tonde cigarett slet jag den ur munnen på henne, skällde ut henne på tyska och visade på skylten "rökning förbjuden". Då fick de respekt för mig.

De ville ge mig pengar. Jag förstod sedan att det var för att muta mig. De hade hur mycket tyska mark som helst. Jag ville inte ta emot några, men tullinspektörerna vid gränsen tog gärna en och annan 50-sedel. Det var mest för att han inte skulle titta under bänkarna, där de hade gömt det ömtåligaste av sitt smuggelgods.

Flera andra turkar blev intresserade av deras affärer, och hela natten var hela kupén full av ivriga turkar som konstant pratade i mun på varandra. Att få någon sömn under sådana omständigheter var naturligtvis inte att drömma om. Dessutom

var det svinkallt och ingen värme i vagnen, som metodiskt var renplockad på allt som kunde stjälas och säljas: glödlampor, strömbrytare, gardiner, ledningar - ingenting användbart fanns kvar. Det var alltför nära till hands att misstänka att hela vagnen hade skalats under alltför många resor med turkbulgariska smugglare.

del 4.

På mitt vandrarhem vid Sofiakyrkan i Konstantinopel blev jag bättre mottagen än någonsin. Numera ingick till och med frukost i övernattningen. Dessutom hade jag turen att genast få tag på doktor Sandy. Han var på ett ganska syrligt och kritiskt humör den här gången.

"Du kommer för sent. Den bästa säsongen är över. Det var vackert till för fyra dagar sedan, men nu är vi inne i en ostadig period. Jag hade gärna följt med dig in i landet tidigare, men nu är det inte så roligt längre." Han visade på himlen. Den östra horisonten täcktes av en mur av mörka moln. Solen lyste bara i Konstantinopel, och det var bara min andra vackra dag på min sju dagars resa.

"Varför kommer du hit egentligen? Reser du till någonting, eller reser du bort från någonting?" Detta var en samvetsfråga. Jag måste erkänna att jag mest reste bort för att få distans till mitt arbete. "Naturligtvis känner jag mig smickrad över att du kommer så långt och träffar mig, och jag hoppas att du fortsätter med det. Men jag avråder dig från att stanna i Turkiet den här gången. Du är för sent ute. Jag beklagar. Jag skulle råda dig att snarast återvända hem till ditt arbete. Res ner till Grekland, njut av en smula värme där och kanske på Sicilien men res hem sedan."

Han ville veta allt om mitt arbete hemma och varför jag behövde komma ifrån det. Mina förklaringar bara befäste honom i hans diagnos: mitt arbete behövde mig bättre än misslyckade länder som Turkiet.

Vi pratade mycket om den ryska krisen. Han var mycket negativ. "Det finns dårar i EU som anser att EU borde expandera till vilket pris som helst och snarast omfatta både Ryssland och Turkiet. EU borde aldrig omfatta varken Ryssland eller Turkiet. Låt hela Europa för övrigt komma med, släpp in hela Baltikum och Balkan utom Albanien, men släpp för all del inte in något muslimskt land. Släpp in grekiska Cypern och Israel också, men aldrig Turkiet. Varför vill Turkiet in i EU? Bara därför, att det i egenskap av EU:s i så fall fattigaste land skulle få de största bidragen. Och varför ställde ryssarna till med sin ekonomiska kris i augusti och hindrade avsiktligt Tjernomyrdin från att göra något åt saken? Bara för att klämma EU och Tyskland på mera pengar och lån. Ryssland lever redan på Tyskland och har blivit bortskämt av Tyskland och vant sig vid att få vad de vill därifrån om de bara tigger. Ryssland måste lära sig att klara sig själv utan tsarer, utan kommunister, utan enfaldigt enpartistyre och utan maffia. Först när Ryssland kan stå på egna ben om tidigast 20 år kan det komma med i EU.

Finnarna och balterna känner ryssarna, och grekerna känner turkarna. Håll världens två största bluff- och svindlarnationer utanför EU för Europas skull, det säger jag bara!"

"Men Turkiet är inte något muslimskt land. De har kört muslimerna ut från parlamentet, och dess sekulära konstitution håller."

"Du har helt rätt, men Turkiets uppgift är en annan än inom Europa. Turkiets mission ligger österut åt Centralasien till och hos dess egna släktingar turkmenerna, turkestanerna, tadjikerna, uzbekerna, kazakerna och kirgiserna. Dessa länder och folk kan turkarna civilisera och vinna åt fred och andlig odling. Med dem kan turkarna få bättre kontakt än något annat folk, de kan lyckas där ryssarna misslyckats, där har Turkiet sin framtid. Inte i Europa. Europa klarar sig bäst utan

Turkiet och Ryssland, Ryssland kan bara själv lära sig stå på egna ben, och Turkiet kan göra mera för Centralasien än vad Europa kan göra för Turkiet."

Trots hans nedvärderande och nästan beskt fördömande utlåtanden om Turkiet var det ändå i detta land han bodde och egentligen hans personligt utvalda hemland. Han förstod turkarna och trivdes med turkarna, deras enkla hederlighet och nästan ödmjuka anspråkslöshet var ett sätt att leva som passade honom, och det fanns ingen mentalitet i Europa han trivdes bättre med, hur mycket han än alltid framhöll grekerna. Jag får alltid det intrycket av honom att han trivs i Turkiet därför att det är ett land där det är lätt att försvinna. Man är ingen särskild, man behandlas vänligt av alla, livsstilen är enkel och billig, och det är ett mycket lätt land att få vänner i och att komma i nära kontakt med vem som helst i.

Ändå var han samtidigt bittert desillusionerad på Europas största stad Konstantinopel, som hade kunnat vara en av världens vackraste.

"Har du sett den andra James Bond-filmen, *'From Russia With Love'*? Där ser man i en sekvens Konstantinopel från vattnet år 1962. Det är en oförglömlig skönhetsupplevelse. Allt är grönt och idylliskt. Betrakta exakt samma stad från samma vatten idag. Vad ser du? En storstadsöken av skyskrapor som trängs om att överträffa varandra i sterilitet och omänsklighet och utan ett träd eller grönt grässtrå kvar någonstans. Vattnet är utfiskat och förgiftat och stinker av olja och diesel, och staden, en av de största stadsbildningarna i världen, är ett monstrum av ohygglighet i stil med São Paulo och Mexico City. Allt är bara förödande omänsklighet med allt oftare exploderande terrorbomber, kriminalitet och prostitution, droger och Aids - och denna dödsstad för 14 miljoner är bara ett symptom på hela världen. Vädrets balans är rubbad över hela världen med väderkatastrofer överallt som resultat, sedan 1970 har människan förstört 30% av alla världens skogar och påstår sedan att klimatförändringarna med översvämningar och naturkatastrofer är ett obegripligt fenomen som människan inte är skyldig till, medan Indien har 10 miljoner aidssjuka, vilket bara är en procent, medan länder i Afrika har mellan 50-70% sjuka i Aids.

Människan har blivit ett monstrum. Hon har förstört sin egen värld och fortsätter att göra det utan att bry sig om det och utan att ta något ansvar. För hennes rätt att ha roligt är allting tillåtet, och ingenting är heligare. Hon betar sig som om det var hennes rättighet att förstöra världen bara emedan hon lyckats ta kontroll över den. Kan då någon förebrå mig för att jag inte velat sätta ett enda barn till denna värld? Vedergällningen måste komma, och naturkatastrofer är inte tillräckliga. Om det är något som människan har förtjänat och enbart har sig själv att skylla för, min vän, så är det Aids."

Det oerhörda i sådana ord för en läkare gjorde honom plötsligt lika fruktansvärd som en kejsar Konstantin eller Justinianus eller som en av de mest förfärliga gamla sultanerna. Likväl var han bara en lika skotsk läkare som James Herriot i färd med att ställa diagnos och förbereda behandlingen av en patient som var mer illa ute än vad hon själv var medveten om.

(Vi tar inte ställning till doktor Sandys uttalande utan endast dokumenterar.)

del 5.

Kanske jag gjorde fel i att lyda doktor Sandys råd och inte bege mig österut, - kanske inte. Det är lika troligt att jag kommer att ångra det som att jag skulle ha ångrat det om jag hade gjort det. Men man har det kvar i framtiden, och vädret är kanske mera tillmötesgående då.

Vädret följande morgon var varken lovande eller dåligt. Men när jag gick ner till stationen i god tid för att dricka morgonkaffe på en gränd ovanför fick jag där till

bordssällskap en ung turk, Yem, som kunde svenska. Han var den sjunde turken i Turkiet som kunde svenska. Han hade studerat det av helt eget intresse utan beräkning eller utsikter efter tyska och engelska, och han talade det bra. Hans blotta närvaro fick mig nästan att genast ångra att jag denna morgon skulle överge Turkiet.

Men vädret blev dåligt, och snart började det regna. Tydligen hade man gjort rätt i alla fall. Vi kom fram till Grekland efter fem timmar och måste så vänta där i Pythion i fem timmar på tåget till Athen medan det regnade. Vi var ett större sällskap - engelsmän, spanjorer, tyskar, ryssar - ryssarna hade dominerat tåget från Konstantinopel. Jag hade aldrig tidigare upplevat ryssar på detta thrakiska tåg. De var oerhört pratsamma, i synnerhet en gammal babusjka, som gärna för att inte säga entusiastiskt pladdrade på för vem som helst på sin ryska som ingen förstod. Man kunde bara artigt höra på, och hon slutade aldrig. Hon struntade totalt i att ingen förstod henne och att hon inte kunde förstå någon. Alla önskade att hon någon gång skulle tröttna och hålla käften, men det kunde man ju inte säga till henne och allra minst på ryska. Hon var outröttlig - en liten helt rund och fyrkantig gumma på högst 150 centimeter.

Till de hjärtligare där i det inregnade internationella sällskapet i den avlägsna blindtarmshålan Pythion längst bort i Thrakien hörde en underbar turk, som nu var på väg till sin hemby, som låg precis på andra sidan gränsloden. Han hade bara några hundra meter dit - men för att kunna komma dit måste han invänta det turkiska tåget, som skulle avgå någon gång under morgondagen. Han hade haft en förfärlig dag. Han hade startat från Thessaloniki, hans tåg hade inte gått längre än till Drama där han hade fått stiga av och vänta några timmar på nästa, som bara förde honom till gränsen hundra meter från hans by. Och nu gick inte nästa tåg vidare hemåt för honom förrän i morgon, så han måste (tillsammans med åtskilliga andra) sitta inregnad i Pythion och vänta där på stationen över natten. Skulle han försöka gå tvärs över gränsen till sin hemby skulle han bara bli skjuten av både greker och turkar.

Hans fall illustrerade alltså på ett fulländat sätt den absurda konflikten mellan greker och turkar. Han menar, att det bara är politikerna som upprätthåller denna meningslösa konflikt, då det är politikernas intresse i Turkiet att hetsa turkarna mot Grekland för nationalismens sak, och vice versa i Grekland mot Turkiet.

Både greker och turkar har mera gemensamt än icke gemensamt. Båda har genomlevt det turkiska förtrycket under 500 år. Skillnaderna är, att grekerna kommit bort från det med stolthet, medan turkarna överlevt det genom ödmjukhet.

Till de inregnade i Pythion hörde även tre kanadensare, tre engelsmän en stor grupp spanjorer och andra, som skulle få sitta där och ha det roligt och frysa hela natten i ösregnet tills det turkiska tåget skulle gå nästa dags eftermiddag, i bästa fall. Ännu roligare blev det på tåget till Thessaloniki.

Jag och min unge tyske reskamrat Martin, som haft sällskap sedan Istanbul, fann en rymlig kupé för oss själva där vi sträckte ut oss i godan ro. Martin fick sova i fred i två timmar, och jag hade just sträckt ut mig och somnat, när tåget kom fram till Alexandroupoulos, där det blev invaderat av resenärer. In i vår kupé bryter det givetvis in ett sällskap på fem ryska släktmedlemmar fördelade på minst tre generationer, och naturligtvis hade de reserverade platser. Det var bara för oss att skaka av oss sömnen och se oss om i tåget efter en annan kupé.

Vi fann en intressant kupé där det satt en ensam person i ett hörn och sov. Man kunde inte finna något fridfullare. Han sov mycket djupt, ty han var full, och hela kupén stank av öl och Raki. Men vi hade ingen annanstans att ta vägen. Noga med att inte väcka honom sträckte vi ut oss och insomnade i hans doftande sällskap.

Plötsligt efter någon timme vaknar han upp med ett ryck och börjar sjunga för full hals. Han är ett fyllo av det allra gladaste slaget, och han sjunger så det genljuder i hela vagnen. Gladeligen väcker han oss och frågar oss: "Var har ni musiken?" och

kräver oss på gitarrer och buzukiorkester medan han hjärtligt skrålar på för det vildaste och stampar takten och börjar dansa. Lyckligtvis gör sig naturen påmind, så han måste gå på toaletten, varför han försvinner ut i korridoren med sitt intensiva skrålande. Just medan han är borta kommer städerskan och börjar sopa vår kupé. Naturligtvis stöter hon då till hans ännu inte helt tömda Raki-flaska, så att innehållet rinner ut över hela golvet och fyller kupén med denna stickande doft av 40-procentig salighet. Vi storknade. Hon tog helt resolut hand om flaskorna och försvann med sin soppåse. Därefter kommer vårt glada fyllo tillbaka och börjar givetvis snart sakna sina flaskor. Han kan inte för sitt liv begripa vart de har tagit vägen och börjar energiskt söka över hela kupén. Till slut lyckas jag med teckenspråk få honom att förstå att en gumma kommit och tagit bort dem. Det tar han som en man, tar sin lilla färdsock och lämnar kupén, som vi förmodar för att stiga av tåget. Men ännu i timmar efteråt hörde vi hans glada nonsenssång genljuda hjärtligt ute i tågets korridorer. Vart han egentligen var på väg och var han skulle stiga av visste han kanske inte ens själv, men vad betydde det? Han var ju full och glad, och det var det enda väsentliga för honom i hela denna värld.

del 6.

Vädret hade klarnat upp när vi kom fram till Thessaloniki i gryningen. Det fick mig att besluta att följa med Martin upp till Meteora väster om Larissa, det sägenomspunna meteorlandskapet uppe i bergen med kloster och eremitbostäder högt uppe på omöjliga klipp-pelare.

Emellertid var prognoserna inte goda. Av konduktören fick vi veta att det inte längre gick något tåg upp till Kalambata. Det betydde att vi måste ta buss eller bil upp dit och betala extra för det. Likväl satsade vi modigt på projektet och steg av i Larisa i strålände solsken - resans tredje vackra dag. Vi hittade ingen busshållplats så fann oss hänvisade till taxi, som erbjöd sig att köra oss ända fram till Kalambata för bara 4000 drakmer tillsammans - det hade kostat 3000 med buss med byte i Trikkala. Vi kontrollerade gång på gång att han menade allvar med 4000 för oss tillsammans - och slog till. Tre gånger om inte fyra kontrollerade vi hans pris och fick det bekräftat. När vi kom fram till Kalambata ville han naturligtvis ha 4000 per person. Det blev palaver och gräl, och vi bad honom köra oss till polisen. I stället körde han oss till en hotellvärdinna som stod på hans sida, som ringde till en väninna som inför oss bekräftade att 2000 per person var omöjligt, sedan körde han oss till turistinformationen där han krävde 9000 av oss, men till polisen ville han aldrig köra oss. Detta gav mig och Martin en mycket otrevlig smak av hela stället och hela Grekland. Vi hade haft en överenskommelse, och chauffören hade tre gånger bekräftat den bara för att sedan ställa till med otrevliga scener. Vi betalade honom till slut 8000 bara för att bli av med honom och slippa se den tarvliga skojarerna mera.

Detta är baksidan av turistnäringen. Meteora blir ett turistställe, de kommer i stora skaror med mycket pengar, priserna stiger och blir orealistiska, och så kommer de vanliga människorna i kläm.

Martin och jag försökte trösta oss med att gå på en lång promenad i solskenet över de magnifika bergen och följa fantastiska stigar mellan de monumentala klipporna, som reste sig lodrätt upp ur marken hundratals meter med vackra kloster högst upp. Gärna hade man stannat i flera dagar i detta häpnadsväckande landskap, men vem kunde ha råd med det? Vi betalade 3000 per person för en säng för natten, och det var mycket billigt för Kalambata.

Vad skall man då säga om detta fantastiska landskap vid Meteora, som till och med (enligt Martin) är mera storslaget än Kappadokien? När vädret är klart över Meteora ser man hela berget Olympus i norr med dess snötäckta höjder, och just ett

sådant landskap som Meteora förefaller sannolikt som inspirationskällan till de gamla grekernas fantasier om gudarnas tillhåll vid Olympus. Bergs-formationerna är så fantastiska och synbarligen övernaturliga, att de bara kan föranleda spekulationer i det gudomliga. Och det är helt i enlighet med Meteoras natur att det byggts kloster för gudomlig kontemplation just på topparna av dessa monumentala pelare till otroligt lodrätt rakt uppstigande klippor. Hela Meteora är som ett landskap av de mest överväldigande naturliga monument, som om klipporna hade skulpterats av gudar. Meteora är verkligen gudarnas hemvist vid Olympus - det var just här de bodde. De kan inte ha bött på något mera ändamålsenligt ställe.

Jag lämnade Meteora dagen därpå. Martin stannade kvar och funderade på att bege sig ner till Volos. Själv begav jag mig mot Athen. Himlen hade förmörkats av moln, så något vackert väder var inte att hoppas på på dessa breddgrader.

Vi hade följts åt från Istanbul och haft stort utbyte av varandra. Utan honom hade jag aldrig begett mig till Meteora. Genom att vi var två blev chockerna och skadorna mindre. Han var en ivrig student av C.G.Jung, vars flummiga ockultism jag inte helt kunde engagera mig i. Så jag reste ensam till Athen.

Det var sig likt: smutsigt, förfallet, hektiskt, vansinnigt och bedårande. Ju mindre sagt för övrigt, desto bättre. Taxichauffören som bedrog oss till Meteora var bara början. Den grekiska snikenheten har mångdubblats i och med EU. I Athen blev det ständigt gräl om pengar och räkningar. Devalveringen i våras var överkonsumerad, priserna hade nästan fördubblats, och alla demonstrerade sin girighet. Ej heller fick jag kontakt med mina vänner. Min närmaste vän måste precis fara ut till Sounion med sin svärmor för familjefridens skull, och mina svenska vänner hade precis fått hela slakten på besök. Till all lycka kunde åtminstone Icke ordna en privat lunch med mig. Hans utlåtande om Grekland var symptomatiskt: "Grekland är i ett tillstånd av kronisk panik." Jag kunde ha tillagt, att denna panik blev kroniskt mera upphetsad.

Men den största sorgen var att Willy var borta. Han hade bortrationaliserats. Min gamle holländske vän i mitt stamvandrarhus hade alltid tagit väl hand om mig, vi hade alltid haft roligt tillsammans, han om någon hade stått för trivseln där, och nu var han borta. För mig symboliserade han alla mina gladaste dagar i Athen: de glada luffarna, den bohemiska internationalismen, de många originalen, David Braithwaite och doktor Sandy med deras klientel - han var nyckeln till dem alla. Han hade alltid varit full och på strålande humör, vi hade ibland haft gränslöst roligt tillsammans, och nu var han bortrationaliserad. Ägaren hade höjt priserna med 40%, och det blev bråk med honom om min räkning för första gången någonsin. Tydligen var det dags att finna ett nytt vandrarhem och att lämna Athen fortast möjligt.

Men Athen ville inte släppa mig. Den dagen gick det inga tåg till Patras. Det gavs ingen förklaring. Bara för att komma bort tog jag då tåget till Kalamata vid Peloponnesos sydligaste vik i hopp om att komma runt till Patras den vägen. På så sätt fick jag äntligen se Mykenes och Argos omgivning, och strax norr om Tripolis visste jag att Sparta hade legat. Men resan till Kalamata tog 6 1/2 timmar, när vi kom fram var klockan 10 på kvällen, och tåget vidare skulle gå 8.23 följande morgon. Under tiden skulle stationen vara stängd och låst. Tillsammans med mig var ett danskt par från Fyn strandade i Kalamata, jag tycks alltid få ihop det med danskar från Fyn när tågen inte fungerar på Peloponnesos, och vi finkammade hela staden efter ett rimligt nattkvarter. Något sådant fanns inte. Det billigaste vi kunde finna var ett rum för tre personer för 9000 drakmer. Dit gick det sista av min grekiska ekonomi.

Även tåget följande morgon till Patras hade sina problem. Resan tog drygt 7 timmar, lok byttes fyra gånger, och att hoppa av vid Pyrgos för ett besök upp till Olympia var därför inte att tänka på. Man kunde ju bli kvar där. En annan gång kanske.

Resan ner till Kalamata var dock mycket intressant och vacker, och i det sydvästra hörnet av Peloponnesos finns även mycket av det antika Grekland kvar. Pylos var ju den gamle Nestors hemvist, och det tycks alltså vara ett kärnområde för det evigt hellenska. Från Tripolis till Kalamata såg jag ingenting på grund av kvällsmörkret, men från Kalamata fram till kusten var resan uteslutande vacker. Ohyggliga spår fanns dock kvar av sommarens skogsbränder - jag har aldrig tidigare sett förbrända olivträdsskogar. Synen var ohygglig. Men längs hela västkusten är resan dödligt tråkig och enformig, tills man kommer fram till Patras. Hela tågresan Athen-Patras "bakvägen" tog alltså 14 timmar - med övernattningsnatt mitt i.

Föränderligheten går för snabbt i Grekland, och det är det mänskliga som tar skada därav. Som alltid blir de små och oskyldiga människorna sittande emellan, och ovärderliga mänskliga värden offeras, för vad? För en bättre ekonomi i EU med en ökad centralisering och industrialisering, miljöförstöring och omänsklighet i ständigt tilltagande acceleration, mot vad? Svaret är givet. Det är det som ingen vill tala om.

del 7.

Lyckligtvis var ändå bussterminalen i Patras sig lik med utomordentlig trivsel genom alla dessa resenärer som passerar Patras för att med buss resa överallt över hela Peloponnesos - bara det egentligen en hel kontinent, om man ser det rent mänskligt. Peloponnesos var det första fria Grekland efter nästan 2000 år av förtryck under romare, bysantiner och turkar. Hela Grekland finns koncentrerat i Peloponnesos, det eviga Grekland, som började med Sparta och Athen, och som idag trots allt ännu är mera grekiskt och mera levande än någonsin.

Men slutnotan för fem dagar i Grekland blev 1200 kronor, alltså 240 om dagen. Det är ett skandalöst rekord. Ej heller träffade jag denna gången i Grekland några trevliga engelsmän, som normalt hela Grekland brukar drälla av. De fanns alla i Turkiet.

En sista ekonomisk inblick: vid ett växlingskontor uppenbarade sig ett ungt ryskt par. De ville växla en amerikansk dollar till grekisk valuta. Kommissionen var 200 drakmer. För en dollar skulle de få 300 drakmer. 100 skulle de alltså få behålla efter transaktionen. Detta använde de som argument för att få växla sin dollar utan kommission. Men expediten hade erfarenhet av sådana metoder: "Om jag växlar en dollar åt er utan kommission kan ni sedan växla en dollar överallt utan kommission. Den gubben går inte." Så ryssarna kunde inte få sin enda dollar växlad utan kommission.

I kvarteret bredvid stod oemotståndliga kvinnliga inkastare utanför ett visst ställe och vinkade en till sig. De begärde ingen kommission, och med sin oemotståndlighet kunde de alltid vara säkra på villiga kunder, som gärna skulle växla in sin sista dollar utan att få någonting tillbaka.

Jag får inte glömma att nämna min främsta eskapad i Athen den här gången. Jag skulle till Pireus för att träffa Icke klockan ett. För att njuta av en lång promenad lämnade jag Athen klockan 11 och gick över Akropolis och Filipappos för att sedan följa vad som var kvar av de långa murarna ner till Pireus. Där började problemen. Jag hade tunnelbanestationen att utgå ifrån, men ingen jag mötte kände till någon tunnelbanestation. Naturligtvis gick jag helt fel och fick till slut rådet att följa trolleybussledningarna. Då var det en kvart kvar, och jag följde trolleybussledningarna springandes genom hela Pireus och fick världens sightseeing runt hela östra udden och runt hela hamnen, där jag slutligen fann Icke jämnt 30 minuter försenad efter ett mycket nyttigt pireiskt maratonlopp. Men jag gör inte om det.

Överfarten till Italien blev idealisk på grund av sällskapet. En stor grupp av trevliga engelsmän var först tongivande men slogs snart ut av en ännu mera energisk

grupp svenskar. Vi talade engelska en lång stund innan vi fattade att vi hade varandras modersmål. Sedan blev stämningen och samvaron ännu hjärtligare, och vi pratade långt in på natten.

Denna blev sval, och det ösregnade hela morgonen omkring Korfu, så att alla däcksplatspassagerare utan sovsäck frös häckarna av sig. Kristian, min namne från Örebro, värmdes sig under hårtorken på toaletten. Skeppet "Palladio" var tämligen nedgången, det fanns bara en enda dusch för däcksplatspassagerarna ombord som var utan stril och utan hängare för kläderna. Men man överlevde som så många gånger förr.

Kristian var inne på mycket intressanta forskningar om Bilderberggruppen, ett utvalt sällskap elitmän, som 1954 skulle ha dragit upp riktlinjerna för en politisk förening av hela världen, inkluderande bland andra prins Bernhard, David Rockefeller, Henry Kissinger, Herbert Tingsten, Olof Palme, Kjell-Olof Feldt, Carl Bildt och andra liknande internationella personligheter. Herbert Tingsten skall från början ha tagit avstånd från dem då han funnit gruppens tendens vara direkt odemokratisk. Emellertid måste man observera att denna grupp inte har något reellt politiskt inflytande. Det är en superelit av speciellt utvalda män som träffas, håller kontakt och diskuterar världens utveckling och öden men knappast någonting mer. Det är alltså helt verklighetsfrämmande att hysa den föreställningen att dessa män direkt styr eller har ambitionen att ta direkt kontroll över världen, även om sådana ytterst kontroversiella namn nämns i gruppen som David Rockefeller, Henry Kissinger, Bill Gates, George Soros och Rupert Murdoch.

Därmed står gruppen långt ifrån över all kritik. Även Carl Bildt är av den meningen att det bara är bra om gruppen blir känd, diskuterad och kritiserad. Endast varje fördunkling och dimridåsträvan av gruppen måste betecknas som odemokratisk och skum. Vad som inte tål öppenhet kräver öppenhet.

Likväl kan man förstå gruppens strävan efter doldhet. Den är något av ett politiskt pionjärintiativ och ansvarstagande för världens öden, som kräver fria händer och frihet från inblandning utifrån, och så länge gruppen bara är konstruktiv bör den få fortsätta sin diskussionsverksamhet. Det är åtminstone Fritänkarens mening, som ställer sig både kritisk och uppmuntrande till gruppen men framför allt uppmärksam.

(Vi får anledning att återkomma till denna fråga längre fram.)

I Brindisi begicks det vanliga festandet hos Gino's traditionella osteria, där aldrig någonting förändras. Jag bjöd sedan mina svenska och engelska vänner hjärtligt farväl utom några extra från Colombia, Nya Zeeland, Brasilien och en del andra länder. Den klokaste av dem skulle fara till Venedig medan alla de andra skulle ta Romtåget till den enda stad i Europa som kan mäta sig med Athens miljöförfärlighet.

del 8.

Tågresan längs sydkusten passerade lugnt under natten, men det var problem med vagnarna som vanligt. Det blev blackout i min vagn just när jag satt och läste "Under vulkanen". Jag hittade en konduktör i mörkret, som fick ljuset att fungera igen. Efter en halvtimme gick ljuset igen. Då fanns det ingen konduktör kvar i tåget, men det lyste i den andra vagnen, så jag flyttade dit. Efter en halvtimme gick ljuset i den vagnen också, men då lyste det igen i den första vagnen. Då var jag redan ganska trött på hela cirkusen. Då kom det en konduktör. Jag klagade för honom. Han lyste med ficklampor, mixtrade med batterier, fick ljuset att blinka men icke mer och bad mig flytta till den första vagnen. Jag gjorde så. Efter en halvtimme gick ljuset även i den vagnen på nytt.

Likväl kom man helskinnad fram till Messinasundet, där det hade regnat kraftigt under natten. Klockan 10 nådde jag Catania, vandrade genast till Paolos bank, hittade honom och har aldrig blivit bättre mottagen någonsin i Italien. Det var som om jag hade lämnat Catania igår. Han följde mig hem till sin bostad, där min säng stod kvar orörd sedan före påsk. Men denna gång var vädret varmt och idealiskt.

Emellertid var Paolo mycket upptagen ej endast av sitt arbete utan även av en kurs långt utanför Catania. Detta föranledde utflykter till Noto söder om Syrakusa och Palazzolo. Båda var underbara små städer, helt okända för turismen som det mesta och bästa av Sicilien lyckligtvis är. Noto hade en katedral vars hela tak just hade störtat in lyckligtvis utan att skada någon, och där fanns flera mycket intressanta gamla barockpalats i gul puts med otroliga skulptur-utsmyckningar. Palazzolo, vart vi åkte sedan, var emellertid ännu intressantare. Hans 85-åriga mor bebodde ett gediget palats om två våningar där det var lättare att gå bort sig än att hitta rätt längs huvudgatan, Corso Vittorio Emanuele II, en liten bygata med bara tvåvåningshus och gammaldags gatlyktor i nästan en stil som erinrade om gamla Sevilla. Det var en underbar liten stad som jag gärna hade bekantat mig närmare med.

Emellertid kunde man i dessa trakter se sommarens obeskrivliga härjningar. Hettan hade förbränt stora arealer, och det var fruktansvärt att se hur sekelgamla olivträd på ett ögonblick hade förtärts av solen. I Grekland hade det varit ännu värre på Peloponnesos, där förfärliga skogsbränder dessutom hade förvandlat olivträds- och fruktträdsplanteringar till svarta öknar.

Men de solförbrända träden på Sicilien hade ett mönster att påvisa. Nästan alla skadade träd låg vid vägarna. Bara några meter bort från vägarna fanns det inga skadade träd. Tydligt måste bilarnas avgaser på något sätt ha bidragit till att träden förtärdes.

Paolo hade även haft andra problem med sommaren. Han hade inte haft vatten i kranarna på tre månader. Först nu fungerade vattnet, och man kan då föreställa sig hur hans hus såg ut utan någon möjlighet till tvätt eller rengöring på tre månader.

Så jag begav mig till Palermo. Där var allt som vanligt. Även där var det som om jag hade lämnat igår. Den första oktober tog mig Nino med på en utflykt till hans hemby uppe i bergen, men på vägen stannade vi först i Tyndaris, ännu en gammal antik grekisk stad från Platons tid med amfiteater byggd på den angenämaste utsiktspunkten högt uppe på ett berg med de sju dramatiskt vulkaniska Aeoliska öarna spridda ute på havet och med hela bukten mot Milazzo inför åskådarens anblick. Den gamla idealiskt situerade staden kröntes nu av ett sanktuarium, en vacker kyrka som först nyligen blivit färdig men som byggts helt i klassisk stil med korintiska pelare och en fantastisk konstutsmyckning i mosaiker. Än lever de gamla klassiska konsterna åtminstone i religionens tjänst.

Nedanför Tyndaris ligger det ett system av väldiga sandstränder med sjöar och vikar. Dit ner begav vi oss för att bada. Vattentemperaturen var absolut idealisk, man kunde stanna i vattnet hur länge som helst, och efteråt soltorkade man på tio minuter. Solen var inte längre brännande, men den var ändå het, så det var lätt att bli solbränd. Vi njöt av solen och havet och den enorma rörelsefriheten på sandstranden i tre timmar. På detta vidsträckta plageområde var det bara en sju-åtta andra badare utom vi. Sicilianarna slutar gå och bada i havet i augusti, när vattnet är som varmast.

Sedan som sagt begav vi oss upp i bergen till Ninos hemby. Den heter Galati och ligger som de flesta gamla sicilianska städer uppe på en bergstopp. Sicilianarna byggde sina städer på detta sätt för att kunna försvara sig mot arabiska sjörövare, som plundrade längs kusterna. Från ointagliga bergstoppar kunde lokalbefolkningen hålla kokande olja över angriparna och krossa dem med stenar och klippblock om de försökte något.

Nu är situationen annorlunda. Från de svårtillgängliga städerna uppe i bergen flyttar den yngre befolkningen ut för att föra ett bekvämare liv längs kusterna. Sålunda har alla städer inne i landet problem med avfolkning.

Det hade varit strålande väder hela dagen, och denna slöts med en galamiddag hemma hos Ninos syster. Hennes hus, deras föräldrahem, är stort som ett slott och lätt att gå bort sig i. Medan vi satt där och njöt av kvällsvarden kom den ena grannen efter den andra in och utökade sällskapet. Det är tydligen så det går till inne i Siciliens bergsland. Alla känner alla, och om det händer något i byn samlas genast alla där för att delta i intresset. Ingen svensk hade väl varit i Galati förut och knappast ens någon utlänning.

Efter festen fortsattes festen hos en lokal vinbryggare, som bestämt ville demonstrera hela sin industri för oss. Denna bestod i olika sorters vinpressar vevade för hand. Vi fick själva pressa druvor, veva pressen och provsmaka resultatet utom ett flertal andra färdiga viner. Åtskilliga flaskor tömdes, ty vi var sex fullvuxna karlar. Samtidigt bjöds på åtskilliga sorters fantastiska ostar, bröd och frukt, päron och meloner medan flaskorna fortsatte att avsmakas och tömmas.

Ugo, vår värd för detta ställe, hade även bryggt en Grappa som inte var av denna världen. Han kunde inte rekommendera den, då han använde den som tände i sin kamin. Den var mer effektiv än petroleum och smakade värre. Dess alkoholhalt torde ha varit mer än 100%, och ett glas var nog för att förbränna hela hjärnan.

En annan av gubbarna var en stor fotbollsentusiast och visste allt om svensk fotboll, enkannerligen alla Göteborgs fotbollslag. Han tjatade speciellt om en lysande fotbollsstjärna från förr i världen, som han påstod att hade hetat Grinolle. Jag kände inte till någon Grin-Olle på den svenska fotbollsstjärnhimlen hur jag än rannsokade min hjärnas alla gömmors innersta kammare.

Samtidigt som vi stod där och dividerade utspelade sig ett fantastiskt skådespel längs hela horisonten. Ett åskväder var på väg in mot Sicilien från norr, och från var vi stod högst upp i byn på en vinterass kunde vi i detalj följa med de flammande blixternas framryckning över Stromboli, Panarea, Lipari och Vulcano som ett bättre fyrverkeri än någonting mänskligt. Att stå där med världens godaste vin i handen i ousinlig tillgång i det bästa tänkbara sällskap av grovt skämtande byoriginal och oerhört kvalificerade vinexperter och åse det anryckande världsfyrverkeriet från vulkanöarna som dominerade hela horisonten i färgsprakande blixtextlosioner ovan molnen var nästan som ett övernaturligt skådespel, tills det började ösregna och man måste dra sig inomhus.

Mitt övernattningsställe var också intressant. Jag fick bo på ett ställe för agriturism, vilket är en helt ny och mycket sund form av turism, bättre än någon annan. Bönder upplåter sina mycket rymliga gårdar till små grupper av turister, som kommer och bor hos dem för att studera livet på landet, jordbruket, hur man odlar frukt och vin, och hur bondelivet går till. Detta är den enda formen av turism som gör verklig nytta, ty samtidigt som de avfolkade gårdarna rekompenserar sig och tjänar pengar lär sig turisterna mycket som gör gott och är nyttigt. Ej sällan leder detta utbyte till positiva affärer, fortsatta hjärtliga kontakter och hälsosam spridning av siciliansk mat- och vinkultur.

Emellertid hade det imponerande åskvädret sina bedrövliga konsekvenser, då det regnade hela följande dag. Det var rått och kallt, och man kunde ingenting göra. Detta var en katastrof för Nino, som enkom begivit sig upp hit för att kunna arbeta med vinskörden. Nu var det bara att finna sig i att vara isolerad och inregnad.

Emellertid kändes det hur väl detta regn behövdes. Plötsligt började naturen leva igen, och vem vet hur mycket liv som räddades genom detta det första regnet på fem månader? Det var som om hela naturen gav en befrielsens suck av lättnad.

del 9.

I Palermo besökte jag Teatro Massimo, den stora operan som nyinvigdes i våras efter mer än 20 års restaurering. Teatern är den största i Italien, och i Europa är det bara Parisoperan och Wienoperan som är större. Men teatern har världens största inomhusscen. Det märkligaste med den är emellertid de ytterst omfattande säkerhetsanordningarna. När teatern invigdes 1870 var den först i världen om att ha en brandvägg mellan scenen och salongen. Den har 18 säkerhetsutgångar, och dess konstruktör Basile var närmast besatt av att göra denna enorma teater så säker som möjligt. Den har ingen väldig ljuskrona i mitten av salongen, men i stället har den öppningar runt hela taket med fönster, så att all varmluft i salongen lätt kan släppas ut genom ett helt naturligt, enkelt och snillrikt ventilationssystem. Nu när Teatro Massimo är i gång igen kan den mycket väl konkurrera med La Scala i Milano om Italiens främsta artister och även med andra världsscener som Teatro Colón i Buenos Aires, världens största opera, Sydneyoperan, Metropolitan och vilken som helst. Det är bara att önska Teatro Massimo lycka till.

Detta kan den behöva, ty den har nästan alltid varit otursförföljd. I decennier har verksamheten legat nere till följd av restaureringar och reparationer som aldrig kunnat slutföras. Orsaken till detta öde anses bero på att teatern byggdes där det tidigare legat ett kloster. En helig nunna ligger begravd i operakällaren, och hemliga gångar anses leda dit, genom vilka hon kommer fram och spökar vid behov. Hon anses ha en hel del emot att en profan opera byggdes precis på hennes heliga grav, och därför har hon alltid gjort vad hon kunnat för att sabotera verksamheten. Tydligt har hon lyckats i hög grad, men numera finns det nya exorcisttekniker mot störande helgon som inte vill lämna världen i fred.

Med Paola hade jag långa och djupa samtal som vanligt. Vi pratade bland annat om svårigheten med folk som inte läser. Vad är det för människor som aldrig har behov av att läsa en bok? Vi var båda överens om att de saknar en dimension i livet. De må vara hur duktiga och intelligenta som helst, men ingen duktighet eller intelligens kan ersätta bildning om åtrån efter denna saknas. Utan fantasi och kunskapsörst kan livet bara vara en öken.

Hennes man är född dagen före mig. Detta är kuriöst. Även vi är goda vänner, om han dock bara är naturvetenskaplig. Det finns ingen lugnare italienare än han. Paola begav sig ut på kvällen i hans sällskap för att hälsa på en familj med fem barn i åldern 1-13 år som bor i slummen med läckande tak och möbler som knappt har ben. Det är mycket svårt för denna slumfamilj att uppfostra alla fem barnen utan inkomster, och Paola ville gärna ta hand om ett av dem, men hennes äldste son säger nej. Flera av barnen är intelligenta och högt begåvade, varför de borde få ett drägligt hus och ordentlig utbildning. Men detta kan de inte få gratis i ett läckande hus med ständigt sjuka föräldrar.

Det finns många fattiga i Palermo. När jag besökte katedralen blev jag där inne antastad av välrakade och välklädda tiggare. Arbetslösheten är Italiens stora olösliga problem som bara blir värre hela tiden.

Sista dagen i Palermo hjälpte vi Paolas syster att flytta. Hennes nya bostad ligger precis i hjärtat av Palermo vid en av dess värst trafikerade gator, Via Maqueda, men inne på gården är allt en oas med grönskande och hängande trädgårdar, där man ingenting hör av storstadens helvete. Hela centrala Palermo lär vara på detta sätt: inne i kvarteren finns bara den vildaste grönska och den ljuvaste frid. Huset mitt emot vid gården hade bombats under kriget och låg fortfarande i ruiner, men man hade låtit det vara och låtit grönska bekläda de nakna murarna. Sålunda var nu dessa bombade hus vilda hängande trädgårdar.

Som vanligt var Palermo fullt av missöden. På söndagseftermiddagen var hela staden drabbad av trafikchaos till följd av det högtidliga öppnandet av stadens största

leksaksaffär: alla familjer skulle vara med, varpå hela staden blockerades av trafikköer.

Mitt värsta missöde denna gång var att mina byxor gick sönder. Det var de enda byxor jag hade med mig, de var hur fina som helst, men ingenting kan reparera ett trasigt blyxtlås för gylfen. Därtill var jag för fet för att kunna knäppa den enda gylfknappen vid naveln. Detta var en utomordentligt prekär situation, speciellt emedan byxorna inte längre kunde hållas uppe av sig själva, och jag saknade både bälte och hängslen. Ännu svårare var det att förklara situationen för Paola.

Så mycket kunde jag förklara, att blyxtlåset var sönder. Hon kunde inte sätta in ett nytt blyxtlås, då hon saknade symaskin, och hon hade inte ens en säkerhetsnål. Det hade inte heller hennes man. Normalt hade hon alltid en säkerhetsnål med sig vart hon än gick, men just denna gången var hon utan. Och det var lördag-söndag.

Jag fick ta till en pover nödlösning. Lyckligtvis kunde jag avlägsna kameraremmen från kameran, och denna kunde jag sedan använda som dåligt, obekvämt och provisoriskt bälte som hölls ihop med en råbandsknop. Den gick upp efter hand långsamt men säkert, men nödlösningar får man ha överseende med.

del 10.

Den svåraste situationen på Sicilien denna gång var emellertid något helt annat. Jag har aldrig utsatts för vapenhot någonsin, så någon gång skulle väl bli den första, även om det denna gång inte heller var direkt, lyckligtvis.

Det var efter fredagen i Galati uppe i bergen. Det hade regnat hela dagen, och hela Sicilien var drabbat av översvämningar och betänkliga katastrofer. Tåget jag skulle ta tillbaka till Palermo från Sant'Agata var tre timmat försenat och kom från Milano. Därför var det överfullt. Jag hade dock turen att finna en kupé där det fanns plats. Den var befolkad av tre herrar och två damer som betraktade varandra under laddad tystnad som inte bådade någonting gott och dessutom med misstänksamhet. Att något pågick i denna kupé var uppenbart, men jag hade inget val, jag hade väntat i en timme på det försenade tåget, och jag ville sitta. Jag frågade artigt om den sista platsen var ledig, det var mitt emot den spändaste herren, men ingen sade något. Ingen sade heller nej, varför jag tog plats. Tåget satte i gång, och så fort stationen var borta sade den dystre herren mitt emot mig: "Ni lämnar inte denna kupé före Palermo." Samtidigt blottade han en revolver men utan att sikta.

"Jag ska till Palermo," kunde jag bara försöka lugna honom med, och han tycktes nöjd med att jag inte hade något emot hans önskemål.

Detta är den mest besynnerliga situation jag någonsin upplevat i en tågupé. Så småningom klarnade läget, men någon full förklaring lär jag aldrig få. Det var den tredje herren, som satt diagonalt mitt emot mig och längst bort vid fönstret, som var den enda klara hjärnan i kupén. Den andra herren var mormon, och de båda damerna var bara skräckslagna och sade absolut ingenting vettigt.

"Ni har ingenting att frukta," sade den redlige herren till mig, som verkade öppen och trevlig. "Han menar ingenting ont mot någon av oss."

"Men vad är det frågan om? Kan man få en förklaring?"

Och då började alla kackla i mun på varandra.

"Tyst!" röt mannen med revolvern. "Gud nåde den som försöker dra i nödbromsen! Jag ska till Palermo, och ingenting ska stoppa mig!"

"Du klarar det aldrig," sade den sansade herren. "Du kommer aldrig att komma undan med det."

"Håll käften! Försök inte slå några blåa dunster i mig! Ingenting kan stoppa mig! Och ingen här lämnar kupén före Palermo!"

"Men vad ska konduktören säga?" menade jag.

"Han kommer inte," förklarade den sansade herren. "På det här tåget upphör kontrollen av biljetterna efter Messina. Och den här mannen steg på tåget i Messina."

"Och även om det skulle komma en konduktör," återtog den arge med vapnet, "så håller ni käften och visar ni era biljetter som vanligt! Knystar ni ett ord skjuter jag ner er alla och honom med och sist mig själv!"

"Men varför denna desperation?" undrade jag.

Det visade sig att han till varje pris ämnade sig till Palermo för att hindra en viss artist från att uppträda. Jag förstod inte om det var en skådespelare eller sångare, men det kanske var bådadera. Ej heller fick jag klarhet i artistens kön, men det verkade som om hon var en kvinna. Hon var kanske bådadera. Emellertid var vår vän med pistolen fullständigt desperat i sin avsikt att till varje pris hindra den ekivoka artisten från att uppträda, och han tycktes ha fullkomligt privata skäl, som vi inte hade någon rätt att lägga oss i. Den enda som tydligen förstod hela saken, den sansade herren, ville heller inte av finkänslighet förklara alla detaljer. Artisten var kanske revolvermannens son. Ju mer jag tänkt på saken, desto troligare har jag funnit detta vara.

Han var i den övre medelåldern, kanske något yngre än han såg ut, märkt av överdriven nikotin- och alkoholkonsumtion och var fullständigt fanatisk i sitt blodiga allvar. Han skämtade inte. Den saken var klar.

I detta drama spelade damerna och speciellt mormonen en närmast löjlig roll. Den ena damen bara beklagade sig och tycktes ändå vara förnuftig nog att resignera, men den andra var alldeles hopplös i sina dumma kommentarer och synpunkter på situationen. Hon bidrog i hög grad till revolvermannens överspändhet med att okväda honom och ideligen hävda att det var han som borde skjutas.

"Håll käften, annars pepprar jag ner er!" sade han ideligen till henne, vilken artighet inte gjorde henne välvilligare stämd.

Men värst var mormonen. Han satt bredvid revolvermannen och försökte naturligtvis omvända honom. "Var nu en god kristen, min broder, och tänk på Guds utsägliga nåd. Han vill inte att du ska sitta här och hota och skrämma oskyldiga damer och ge gästen i vårt land ett dåligt intryck av Italien."

"Vi är inte i Italien! Vi är på Sicilien!" hävdade revolvermannen.

"Ännu större skäl att föregå med gott exempel och lägga undan pistolen. Den kan ju gå av. Vad skall damerna säga då? Guds nåd är till för både brottslingar och syndare. Ångra ditt förtappade liv och omvänd dig till Guds salighet, så skall allting bli bra."

"Ni försöker bara prata omkull mig, era idioter, som inte begriper något!" var den desperata psykopatens käpphäst som han förskansade sig bakom med sin oåterkalleliga föresats att till varje pris hindra någon artist från att genomföra ett visst uppträdande.

Jag fick aldrig veta hur det gick. Vi kom fram till Palermo utan att situationen hade lösts. På stationen försvann revolvermannen genast. Utan tvivel tog han närmaste vägen till den teater eller nattklubb eller vad det var där han hade sin mission att utföra.

Den sansade herren kom med den slutgiltiga förklaringen. Han pekade med sitt finger mot tinningen och sade: "*Un matto*," "en dåre". Sedan försvann han också. Mer än så fick jag aldrig veta.

"*Un matto*" var väl snarast en underdrift med tanke på att hans revolver mycket väl kan ha varit osäkrad hela tiden. Inte heller det fick jag något klart besked om under dramats gång.

Resan till Rom gick förhållandevis smärtfritt. Det var fullmåne, och Kerstin hade låtit vissen i telefon, men när jag kom fram till henne var hon mera strålande än någonsin. Hennes sommar hade varit rena helvetet med överdriven hetta i fem månader och förstoppning i ledningarna, så att hon knappt hade kunnat tvätta sig ens. För det mesta hade hon inte kunnat göra någonting. Dessutom hade hon fått nya problem med lungorna inklusive emfysem utom de gamla hjärtbesvären med flimmer och allt möjligt. Ändå var hon på mera strålande humör än någonsin, och vi fick i alla fall en hel eftermiddag tillsammans ute i Borghesiana innan jag måste ta kvällståget till Genua. Det hade varit underbart att se henne så uppåt och energisprakande trots sin infernaliska sommars vedervärdiga prövningar och strapatser, som hade varit rena mardrömslektionen i överlevnad mot alla odds. Vi skildes som bättre vänner än någonsin och, som jag hoppas, i ömsesidigt bättre mod än någonsin.

Planeringen för mina närmaste två resor är tämligen klar. Det blir svårt att låta bli att resa till Indien i november, där jag har flera viktiga saker att utföra, och sedan i mars om precis fem månader ser jag fram emot att få upprepa denna lyckoresa med koncentration på Sicilien och Rom.

Vid avskedet från Kerstin utspelade sig ett mirakel. Jag var redan på väg mot grinden och skulle just öppna den när någon ropade mitt namn. Jag vände mig om utan att se någon och kunde ej heller fastställa varifrån ropet kommit. Så förstod jag att det måste ha kommit uppifrån huset och att det måste ha varit Kerstin. Mycket riktigt. Jag måste ha glömt något men kunde inte för mitt liv förstå vad det var. Det visade sig vara min necessär. Utan den hade jag varit utan tandborste, utan kam, utan allt. Jag hade tidigare rest ifrån just sådana saker, och det hade alltid inneburit katastrof för tänder och hygien. Denna gången var jag räddad som genom ett mirakel, då Kerstin i sista stund hade upptäckt min ovärderliga necessär.

Det var som sagt var fullmåne, och tågresan till Genua blev därefter: full cirkus hela vägen. Folk skulle på och av under hela resan. Någon lugn och ro fick man titta i stjärnorna efter. När passagerarna i min kupé hade hoppat av i Livorno och Viareggio mellan klockan 2 och 3 invaderades kupén brutalt av två tyska damer med några ton utrustning. De satte genast på det bländande ljuset, stannade i kupén i en kvart och lämnade den sedan plötsligt, då de troligen upptäckt en annan helt ledig kupé. I en kvart fick man vara i fred. Sedan kom en gosse och kikade in i kupén. Han stod där länge och bara kikade. Sedan kallade han till sig troligen en storebror. De stod där båda ett tag och kikade, som om de övervägde för- och nackdelar med att invadera kupén. Så öppnade de dörren och lät den stå öppen medan de fortsatte med att bara stå där. Det blev kallt i kupén. Sedan kom invasionen. De var fyra feta och åbakiga amerikaner. De uppfyllde hela kupén totalt med åtskilliga ton utrustning, stannade kvar och öppnade fönstret. Som jag befann mig närmast fönstret fick jag allt draget på mig. Det blev iskallt i kupén, då det regnade ute. För att slippa få mera regn på mig stängde jag fönstret med min rätt att ha varit i kupén först. Amerikanerna teg. Så kom konduktören (klockan 4), tände den bländande belysningen och krävde att få se på biljetterna. Det var något krakel med amerikanernas biljetter, och de förstod inte konduktörens inhemska språk, och hans enda engelska ord var "okey", som han använde ideligen, då ingenting var okey. Tydligt hade amerikanerna biljetter till Florens. De hade alltså kommit på fel tåg.

Man kan föreställa sig dessa amerikaners nattliga öde, irrandes omkring i norra Italien utan att kunna ett ord av språket eller förstå någonting, på jakt efter något tåg som skulle föra dem hem till Florens; och så hade de slutligen desperata tagit en chans och kommit på ett tåg i helt motsatt riktning....

Till slut förstod de av konduktören att de skulle stiga av i Genua för att någon gång kunna komma rätt igen. Belysningen släcktes. Amerikanerna somnade. Då kom kronan på verket: en krutfrisk upppassare med förfriskningsvagn och klingande klocka: "*Birre, cocche, aranciate!*" och han var hur glad som helst - halv fem på morgonen - kanske i överoptimistiska förväntningar om att kunna göra lysande affärer bland alla utschassade, dödströtta slaggande passagerare med sin glada väckarklocka och oemotståndligt muntra tillrop.

På stationen i Genua satt det bland alla uteliggare och tidiga aktivister en buktalare som inte kunde hålla tyst: han exekverade oavbrutet. Han hade två olika röster som ständigt föll varandra i talet, och där emellan brast han plötsligt ut i asflabb, som om han hade oändligt roligt själv åt sina gräl och diskussioner med sig själv. Det enda han tiggde sig till av sin omgivning var cigaretter. Dessa höll honom i gång med obeskrivlig ekvilibristik. Han var gammal och tandlös och troligen sinnessjuk men harmlös, varför han fick vara i fred. Det finns många sådana i Italien.

Det ösregnade i Genua, och trakten var rena katastrofherden. Klimatförändringen under de senaste åren har för Genuas del inneburit årliga katastrofer i form av tropiska hållregn och översvämningar, som från de höga branta bergen hänsynslöst spolat bort hus och byar, människor och vad som helst rätt ut i havet.

Genua låg i ruiner. Hela Ligurien var ett katastrofområde. Människor hade spolats rätt ut i havet och försvunnit, hus och byar hade vräcks ner i ravinerna av vattenmassorna, tunnlar hade fyllts av vatten och blivit dödsfällor, broar hade rasat och isolerat byar och saboterat alla kommunikationer, och ledningar hade rasat och orsakat strömavbrott, kortslutningar, eldsvådor och explosioner.

Jag hade varnats i Rom av Teresa för att bege mig till Genua. Jag hade trotsat henne. Mitt besök i Genua skulle visa sig bli resans viktigaste anhalt och höjdpunkt.

del 12.

Beatrice hade trots sin ständigt accelererande blindhet skrivit nya böcker. Jag fick läsa dem i originalmanuskript. Båda var helt självbiografiska och sanna in i minsta detalj. Detta gjorde dem så märkliga.

Inte endast skriver hon på den mest utsökta tänkbara italienska - hennes tre år yngre endast 87-årige kusin är president för Crusca-akademien i Florens, den högsta auktoriteten för det italienska språket i Italien - utan dessutom har hon så ytterst intressanta saker att berätta från sin långa levnad, sin ingående människokunskap och sina outtömliga erfarenheter av bland annat två världskrig, som allt är desto mer förfinat genom hennes ytterst subtila och avancerade känslighet. Den ena novellen hette "*Fiori non colti*", "*Oplockade blommor*", och berättade den sanna historien om hennes fem friare under 30- och 40-talet, som hon alla tackade nej till. De gick nästan alla olyckliga öden till mötes, en dog i en flygolycka, en dog i cancer, en blev blind och döv, men hon bibehöll goda relationer med dem även efter att de fått korgen. Novellen ger mycket märkliga inblickar i ödets mest gåtfulla mekanismer. Hur kan sådant hända? frågar man sig när verkligheten spelar oskyldiga människor de mest otänkbara spratt, som ingen människa skulle kunna fantisera ihop. Men just det är verkligheten, som när den är som sannast överträffar alla fantasier.

Hennes son Pier Giulio och jag blev bättre vänner än någonsin. Han är precis 20 år äldre än jag och pensionerad som läkare men fortsätter arbeta ändå hårdare än när han var i tjänst. Han besöker sin mor dagligen, tar henne med ut på promenader och gör allt han kan för att hjälpa upp hennes läge. Endast hennes tilltagande blindhet kan han inte göra någonting åt.

Denna är en katastrof för henne, som hela livet levt på sina ögon. Hennes liv har mest varit litteratur och konst, hon har läst, skrivit och målat, och allt detta hotas nu av hennes enda fungerande ögas gradvisa kollaps. Ännu kan hon läsa och skriva, men hon märker för varje dag hur synen försämras. Jag gav henne Kerstins telefonnummer i Rom, Kerstin har ju ett liknande problem som hon lyckats lindra genom en speciell magnesiumkur, och detta vore kanske en möjlighet för Beatrice - chanserna är kanske en procent.

Pier Giulio har samtidigt problem med sin son, som skall gifta sig. Det är hans tilltänkta fru som vill det medan han själv inte säger någonting. Jag är inte insatt i problematiken i detta fall och vill därför inte beröra den. Bröllopet kanske äger rum nästa år.

Trots sin tilltagande blindhet och andra typiska besvär för 90-årsåldern var Beatrice på gott humör, sprudlande spirituellt som vanligt och berättade till och med ganska skabrösa historier som prov på den grovaste tänkbara humor, exempelvis napolitanska matsmältningshistorier, som fick mig att vika mig dubbel av skratt. Vi hade hemskt trevligt tillsammans. Hennes minne är fenomenalt för hennes 90 år, hon är klok och observant och ytterst medveten och därtill lika kvinnligt känslig fortfarande som om hon vore ung. Hon ser minst 20 år yngre ut än vad hon är, kanske 30, kanske 40. Jag har sett många 50-åriga damer i betydligt värre tillstånd än hennes.

Hennes kvinnliga överkänslighet kom fram i episoden om hennes novell om sina fem friare. Jag tyckte så mycket om den och fascinerades så av dess fantastiska dokumentation av hur ödet kan fungera, att jag vågade fråga henne om hon kunde avstå en kopia åt mig. Hon hade flera och gav mig generöst en omedelbart. Vi diskuterade dess möjligheter till exempelvis dramatisering eller televisering, och jag ville hemskt gärna bearbeta den just för sådana ändamål.

Följande morgon ville hon ha kopian tillbaka. Hon menade att hon redan hade skänkt bort för många, hon visste inte vart de hade tagit vägen, och hon behövde de kopior hon hade kvar för att skicka till Florens. I själva verket var detta ett uttryck för hennes kvinnliga blyghet. Hon kände sig utlämnad. Naturligtvis ville jag återböra min kopia till henne.

Till kvällen hade hon tänkt om igen: jag fick behålla kopian. Hon kände väl att hon inte kunde begära något tillbaka som hon redan skänkt bort, och kanske hon även kände att hon kunde lita på mig och att hennes uppriktiga ödesbekännelse var i säkra händer hos mig. Jag hade då redan läst novellen en andra gång för att memorera den. Desto tacksammare var jag för att få behålla den.

(Denna novell har sedermera översatts till svenska.

Det blev ingenting av hennes sons bröllop. Förlovningen är uppslagen, och den f.d. fästmannen bara arbetar i stället och har inte ens någon ny fästmökandidat.)

del 13 och avslutning.

Resan gick vidare till Torino. Jag hade ett förtroendeuppdrag i det att jag skulle lämna ett viktigt brev från Diana i Bulgarien till hennes dotter. Brevet skulle bland annat innehålla pengar. Dottern hade flyttat till en ny adress där hon inte hade telefon ännu. Jag hade från Genua lyckats ringa till hennes väninna, skådespelerskan med den manliga rösten, och den vägen fått fram meddelandet att jag skulle komma.

Allt var förvirring den morgonen. I Genua klockan 7 på morgonen gick jag fel i mörkret, jag fick springa genom halva staden med allt mitt bagage och kom slutligen fram till stationen genomsvevigt precis en minut efter att mitt tåg hade gått - på rätt tid, vilket italienska tåg normalt aldrig gör. Således kom jag försenad fram till Torino,

där det var svinkallt och ösregnade men där Alena lika fullt troget stod på stationen och väntade på mig,. Hon hade bara väntat i en halv timme.

Hon bor enkelt i en enrummare med sin väninna vid en biflod till Po, och vi hade en enkel liten lunch tillsammans. Hon skulle vidare halv 3 för att inte återvända förrän efter midnatt, varför det passade bra att jag begav mig vidare mot Verona samma eftermiddag. Dianas brev var levererat i obrutet skick, resans svåraste uppdrag hade lyckligt genomförts, och kvar av den lyckliga resan återstod endast finalen hos släktingarna i Verona.

I Verona var allting som vanligt. Den 9-e oktober föll regeringen. Jag fick själv se på TV hur det gick till. Det var kommunistledaren Bertinotti som hade saboterat vänsterkoalitionen genom att säga nej till allting. Stämningen i parlamentet var mycket upphetsad. Alla skrek i munnen på varandra. Talmannen försökte förgäves få ledamöterna att inta sina platser och vara tysta. I tio minuter höll han på att försöka få ordning på riksdagen. Till slut kunde han läsa upp resultatet av omröstningen. 312 hade röstat för regeringen. 313 hade röstat emot. Alltså föll regeringen på en enda röst.

Strax efter höll ledamoten Sgarbi sitt dagliga anförande i TV. Han är Italiens store konstexpert, en lysande estetisk begåvning och ledamot i parlamentet. Han belyste fallet med gammalkommunisten Cossutta, som hört till dem som bromsat och saboterat regeringens arbete i socialismens namn. Han hade hört till de gamla rövslickarna hos Stalin och Mao och Bresjnev och aldrig stuckit under stol med sin stalinism. Han hade även med alla medel hindrat Italien från att hjälpa albanerna i Kosovo mot Belgradregeringen och sålunda ställt sig på massakerutövarnas sida.

Samtidigt har kommunisterna under Prodis långa regering lyckats nästla in sig överallt i Italien och skaffa sig inflytande överallt även i kulturlivet. En icke-lojal med vänstern har funnit sig utestängd från alla möjligheter. Detta system har även drabbat en så framstående internationell dirigent som Sinopoli, som inte mera kunnat dirigera i Italien på grund av att han inte haft några vänstersympatier.

Vad blir det då av denna regeringskris? Det riskerar att bli ingenting. President Luigi Scalfaro har bara sex månader kvar i sitt ämbete. Det riskerar att bli ett interregnum genom en teknisk regering, som bara sköter rena formaliteter och inte längre stiftar lagar.

I princip kunde många regeringar i världen bytas ut och ersättas av rent tekniska regeringar, robotregeringar, som åtminstone inte trampar i klaveret, gör bort sig, inför förmyndersystem, etablerar vänstermaffior, myglar och korrupperar och saboterar samhället. Genom rent tekniska regeringar skulle även politikerföraktet avta och kanske försvinna. Hela samhället ersätts ju mer och mer av robotar. Varför inte även byta ut alla värdelösa politiker, som bara kan driva igenom högre löner åt sig själva och högre skatter på folks bekostnad, mot rena robotar som är billigare i drift? Politikerna kan ju inte ens åtgärda arbetslösheten. De förtjänar därför nästan att bli arbetslösa själva.

Samtidigt var påven i Kroatien och höll viktiga anföranden och mässor för hundratusentals goda katoliker. Där har vi en ledare med förnuft i skallen, med kontakt med folket och med konstruktivt sinne. Han sade till kroaterna, att de måste alla tillsammans försöka skapa åt sig en ny identitet. De måste lämna det förgångna bakom sig, glömma Ustasja och andra världskriget och allt groll med serberna och i stället bygga upp landet och arbeta för framtiden. Hundratusentals applåderade honom och tog honom på orden. Där är en man och en ledare som inte bara har vettiga visioner och förståelse för folks mentalitet utan som dessutom talar till folket så att alla förstår honom och som tar sitt ansvar i världen för att föra den vidare och framåt i konstruktiv riktning.

Min kusin Alberto hade under sensommaren varit i Grekland med sin familj. Hans upplevelser överensstämde med mina: han hade funnit Grekland dyrt och

oförskämt, dyrare än Italien och betydligt mindre vänligt. Genom sin obegränsade tillgång på turism har Grekland lagt sig till med en ytterst osympatisk attityd mot sina turister, som inbegriper uppfattningar som: "Turisterna har alltid mycket pengar. De har alltid råd med allting. Man kan alltid plocka dem på hur mycket som helst. Om inte jag tar deras pengar gör någon annan det. Alltså är det fritt fram att lura dem och utnyttja dem hur mycket som helst. De fattar det ändå inte själva, dumma som de är. De talar ju inte ens grekiska." Risker med denna attityd är att turisterna drar åt sig öronen och slutar komma till Grekland. Så blir fler och fler av Athens dyra och dåliga vandrarhem stående tomma. Är det det grekerna vill?

Under tiden rullade regeringskrisen vidare. Det förekommer ett italienskt underhållningsprogram, som driver hejdlöst med politikerna. Det är ett slags "dolda kameran" som filmar politikerna vid deras möten och konferenser men som uppsnappar och koncentrerar sig på sådant som politikerna själva inte är direkt medvetna om och som de absolut inte gärna skulle vilja att filmades. Sålunda visar programmet alla Europas respektabla regeringschefer när de somnar i parlamentet, petar sig i näsan, pratar för sig själva, dreglar och kliar sig, och samtidigt lägger programmet till pratbubblor som passar som illustrationer till deras oegentliga förehavanden, så att man både får se och höra dessa respektabla politiker göra och säga saker som minst av allt passar deras oantastliga respektabilitet. Programmet får därmed bemärkta personer som Kohl och Chirac, Jospin och Prodi, Jeltsin och Clinton att framstå som fullständigt imbecilla idioter och sinnesslöa narrar som närmast torde höra hemma på dårhus eller Kindergarten. Parlamentet framstår som en lekskola för dementa, och de seriösaste konferenser och högtidliga debatter verkar rena dårarnas julafton där alla premiärministrar fått snurren. Jag har aldrig sett något mera respektlöst program. Allting är tillåtet, och politikerföraktet når en klimax, där all politik förlöjligas och förvandlas till ett forum för fårskallar. Man kan bara skratta ihjäl sig.

En kväll i Verona satt vi hos en väninna till Cristina som hade hjälp av mig i en avhandling om Ingmar Bergman genom att jag råkade veta hur svenska skulle uttalas. Vi satt i tre timmar fram till midnatt på fyr man hand, jag och tre kvinnor, och talade bara om Ingmar Bergmans psykologiska problem med sin far, nazisten som var präst, om hans tunga seende allt i mörker, om långsamheten i hans filmer, om Nordens klimats inverkan på det nordiska kynnet med alla dess problem i släptåg som alkoholism och världens högsta självmordsstatistik, som förde oss in på Aidsproblematiken, medan vi av hjärtans lust åt glass och drack likörer och hade hemskt roligt. Vi uttömde nästan alla självmordsproblemen och Aidsproblematikens svåra psykologi, debatterna var intensiva och givande, och det enda det blev för mycket av var Ingmar Bergman. Han är ju inte alltid så rolig precis.

Detta Sverige, hans hemland, hade jag ännu framför mig. Jag föredrog att avbryta min reseskildring här, medan det ännu var som roligast.